

BYTČIANSKA FILATELIA

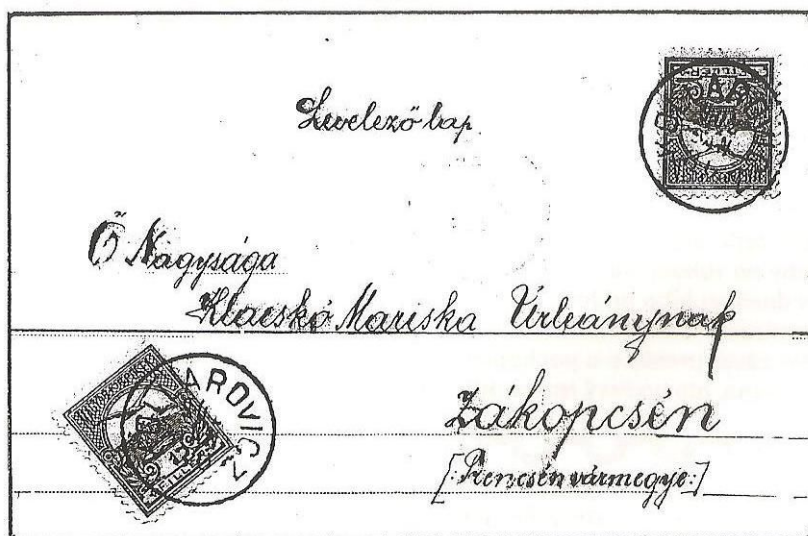

INFORMAČNÝ BULLETIN VYDÁVA KLUB FILATELISTOV V BYTČI
PRE ČLENOV A PRIAZNIVCOV

Ročník IV.

Číslo 5 / 2014 / 40

130. rokov pošty v Kolárovinciach

Prvá pečiatka poštového úradu v Kolárovinciach
používaná od roku 1884 do roku 1907

Vážení priatelia filatelisti, zberatelia,

tri roky od začatia vydávania bulletinu Bytčianska filatelia ubehli a už je „vonku“ štyridsiate číslo. To znamená, že pokračujeme, hoci týmto číslom už poskromnejšie. Náš pôvodný úmysel venovať sa nášmu mestu sa trochu rozšíril aj na región, dokonca uverejňujeme spomienky až na Bratislavu. Toto číslo je čo do stranového rozsahu a teda aj obsahovo skromnejšie. Nie že by neboli príspevky, tých sa nazbieralo, ale klubové centíky sa vytratilí a v záujme mesačného pokračovania musíme rátať s každým centom.

V mesiaci jún si náš klub pripomenie 70. výročie svojho založenia. Zmieňujem sa o tom už teraz, pretože na deň 10. jún pripravíme stretnutie a okrem toho aj niečo filatelistické pre spomienku. Pre všetkých. Pre tých, ktorí sú členmi nášho klubu, teda zostali organizovaní vo Zväze slovenských filatelistov i pre tých, ktorí roky, dokonca desaťročia boli členmi klubu a vystúpili. Poznáme dôvody, chápeme ich. Pre nás, ktorí sme v ZSF zostali, aby nezaničil náš klub filatelistov, sú tí, ktorí vystúpili, naďalej filatelistami, hoci bez organizácie. Pozývame všetkých : Príďte ! Príďte, veď každý z nás bol v danom čase pre klub prospešný a chceme spoločne pospomínať na roky nedávne i tie dávnejšie. Čo sme pripravili, spoznáte na mieste.

K príležitostnej poštovej známke Sobášny palác v Bytči podľa emisného plánu na tento rok: už teraz sú medzi filatelistami a nielen z Bytče rozdielne názory. Možno až priveľmi rozdielne alebo ak to chceme zmierniť, povedzme, že sú zmiešané pocity. Ja som známku nevidel. Tí, ktorí majú internet a pozreli si ju asi čakali niečo viac. Múdrejší budeme, keď uvidíme hotovú známku.

K Sobášnemu palácu v Bytči ešte informácia, že od tohto čísla začíname uverejňovať niekoľko historických dát a skutočností viažucich sa k tejto kultúrnej pamiatke. Ide nám o to, aby sa čitateľ bližšie oboznámil s osudmi tejto stavby, ktoré sa stáročiami preplietali cez radosti, trápenia, žiale, aby po rokoch sa z pôvodného paláca a neskorších ruín opäť narodil palác v dnešnej jeho podobe pripomínajúcej originál a ozaj honosné miesto aj na realizáciu našich filatelistických podujatí.

Na záver prosíme o pochopenie, že tiráž v čísle nie je ako tradične na zadnej strane, ale po prvý raz za príhovorom.

Stanislav Helmeš, predseda KF

O Sobášnom paláci v Bytči a o svadbách v ňom

Sobášny palác v Bytči nechal postaviť Juraj Turzo na sobášne účely pre svojich sedem dcér. Vzhľadom na značné vysoké postavenie v hierarchii šľachty Juraj Turzo bral do úvahy početné príbuzenstvo, panstvo, hostí i zo zahraničia. Palác bol dokončený v roku 1601, ale už 21. mája 1605 Bočkajovskí hajdúsi podpálili zámok, sobášny palác i kostol. Po oprave zámku a kostola začalo sa na jeseň 1605 s opravou sobášneho paláca. Prácu riadil taliansky majster, maliar Antonio a najmä taliansky staviteľ Pocabello. Skupinu remeselníkov tvorilo ďalších 12 talianskych majstrov kamenárov a murárov usídlených na panstve.

Ako skrsla myšlienka postavenia Sobášneho paláca? Juraj Turzo bol v roku 1597 pozvaný benátskym dóžom na korunováciu jeho manželky. V Benátkach Turzu upútali paláce. Z jeho denníka sa dá usúdiť, že pod dojmom z Benátok nadobudol rozhodnutie postaviť svadobný palác.

Svadby v sobášnom paláci postupne mali dcéry Juraja Turzu, ktoré mal s prvou manželkou Žofiou Forgáčovou (+ 1590) Zuzanu a Juditu a druhou manželkou Alžbetou Coborovou (nar. 1578, vydatou 2.2.1592, teda v čase výdaja 14 ročnou), postupne Katarínu, Helenu, Máriu, Annu a Barboru:

- 1603 Zuzana a Štefan Perényi
- 1607 Judita a Andrej Jakušič
- 1612 Barbora a Krištof Erdödy
- 1614 Helena a Gašpar Illésházy
- 1618 Mária a Michal Vizkelety
- 1620 Katarína a Štefan Thököly
- 1622 Anna a Ján Szunyogh

Jediný syn Juraja Turzu Imrich sa oženil v roku 1618 s Kristínou Nyáriovou. Svadobné obrady boli v Kráľovskom Chlmcí, na hrade Tokaj a po návrate do Bytče, v sobášnom paláci.

Po výdaji poslednej dcéry sa matka Alžbeta Coborová utiahla do Smoleníc k dcére Barbore, kde ako 48 ročná 31.3.1626 zomrela.

Juraj Turzo sa narodil 2.9.1567 na Lietavskom hrade. Za palatína bol zvolený na sneme stavov v Bratislave 7. 12. 1609. Zomrel 24. 12. 1616 na zámku v Bytči, pochovaný bol 19 februára 1617 v Bytči. Ako mŕtveho ho namaľoval taliansky maliar Santi, ktorý bol v službách palatína. Pohrebná kázeň bola v slovenčine a v maďarčine. Jeho pozostatky sa neskôr previezli na Oravský hrad.

V čase, keď bol Juraj Turzo palatínom a Bytča sa stala jeho sídlom, mestečko nadobudlo značný význam popri Bratislave a Trnave. Už predkožia Juraja Turzu vydávali zlaté mince (od roku 1500) na ktorých je uvedené priezvisko TURZO (bez H).

Bytča v roku 1592 mala 650 -700 obyvateľov, v roku 1625 mala 850 - 900 obyvateľov. (V budúcom čísle - vlastníci). og

Nové vedenie Európskej filatelickej asociácie

Na kongrese FEPA v októbri minulého roka v Madride bol za nového prezidenta Európskej filatelickej asociácie zvolený José Ramón Moreno. V januárovom čísle FEPA News z tohto roku sa prihovril po prvý raz ako prezident FEPA. Poďakoval za svoje zvolenie a uviedol, že pred vedením FEPA je niekoľko problémov, ktoré bude treba vyriešiť. Poďakoval organizátorom výstav, ktoré sa realizovali v minulom roku a tohoročným poprial aby boli úspešní. Ide o výstavy „Planéta známok“ v Paríži („Planète timbre“ in Paris), medzinárodná výstava „Odessaphilex 2014“, „Baltex 2014“ v Malmö a ďalšie. Vedenie FEPA

na fotografii zľava:

Bojan Bračić, tajomník (Slovinsko),
Alfréd Kunz,
pokladník (Rakúsko),
José Ramón Moreno,
prezident (Španielsko),
Birthe King, riaditeľka (Veľká Británia),
Giancarlo Morolli, viceprezident (Taliansko),
Nicos Rangos, riaditeľ (Cyprus).

Podujatí v minulom roku bolo viac, napríklad výstava Rusko-Španielska, Bulharské filatelistické

jubileum, Monaco Phil 2013, Nordia 2013, Croatica 2013, Rossica 2013 51. Národná výstava Exfilna 2013 v Španielsku, a i.

Filatelia je živá, stále zaujímavá a nielen tá, ktorá je spojená s obchodom.

FEPA (Federation of European Philatelic Associations) voľne preložené Európska filatelistická asociácia založená v roku 1989 si pripomenie jubileum. Vedenie FEPA už zverejnilo medaile, ktoré dostanú filatelistické osobnosti ako ocenenie práce. Možno ako zaujímavosť stojí za zmienku, že na čele španielskeho filatelistického zväzu bol predsedom Fernando Aranaz plných 27 rokov ! Až v minulom roku na funkciu rezignoval a zvolený bol Miguel A. G. Fernández.

Projekty k niektorým úlohám FEPA predložil G. Morolli s názvami ako Rodina zberateľov, Budúcnosť, Faktický stav, Národné výstavy, Komisári a porotcovia a pod. O spoluprácu sa požiadali nemecký a švajčiarsky zväz. Stále častejšie sa propaguje mládežnícka filatelia (Slovinsko, Chorvtsko) zvyraznená aj na svetovej výstave Brasiliana.

OG

„Veľké oči“ na inaugurácií v Považskej Bystrici

Inaugurácia poštových známok znamená isté spoločenské podujatie, ktorým daná lokalita uvíta najmä príležitostnú poštovú známku viažucu sa k danému miestu. Tak tomu bolo aj v Považskej Bystrici, keď sa 17.4.2014 uskutočnila inaugurácia poštových známok. Ako som to videl ?

Na požiadanie PX-Centra v Považskej Bystrici (zariadenie pre realizáciu podujatí) a p. Ladislava Vačku, predsedu KF v Považskej Bystrici, bol som činný ako člen prípravného výboru. Pre prvú schôdzu som vypracoval a dal k dispozícii na štyroch stranách harmonogram, scenár zabezpečenia podujatia. Požiadali ma o zoznam pozvaných hostí, vypracoval som s konkrétnymi adresami. Požiadali ma o napísanie článku do novín ako propagáciu, napísal som. Na poslednej schôdzi pracovníci Mestského úradu uviedli, že primátor mesta zabezpečí účasť ministrov vlády SR, generálneho riaditeľa SP, a. s., župana Trenčianskeho samosprávneho kraja, ministra dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR Ing. Počiatka prípadne ďalších ministrov a poslancov Národnej rady SR atď., atď. Iba som otváral oči. Na záver bolo uvedené, že nie ja budem vítať hostí, ako to bolo v zápisniciach od prvej schôdze uvedené, keďže hostí poznám a nemusím čítať ich mená a funkcie z papiera, ale moderátorka a primátor mesta. Skrátka, zrazu som sa stal pre pracovníkov MsÚ v Považskej Bystrici a primátora zbytočný.

Na inauguráciu som prišiel ako radový návštevník. Tešilo ma, že od Košíc po Trnavu podľa zoznamu prišli takmer všetci priatelia filatelisti. Čakal som príchod tých, ktorých prítomnosť sľuboval primátor. Nikto. Ani jeden. Ospravedlnil sa vedúci Pofisu Mgr. Vančo. Za Pofis povedala pár slov pracovníčka Poštového múzea z Banskej Bystrice. Jedinou osobnosťou bola Ing. Jarmila Brichtová, riaditeľka odboru poštových služieb ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR. V privítaní bola funkčne degradovaná. Predseda ZSF vôbec nebol privítaný, podobne predseda Poštového regulačného úradu SR. Zato primátor mesta doc. PhDr, PaedDr K. Janas PhD., zaplietol do slovenčiny bohemizmy ako „dopis“ a i. Prítomný bol primátor mesta Kollárovo, kde sa výroba motocyklov z Považskej Bystrice presťahovala. O tom však po celý čas inaugurácie nebolo ani jediné slovo. Primátor Kollárova bol síce privítaný, ale priestor na pozdrav ... ?

Pre hostí boli pripravené tzv. papierové tašky, ktorých obsah som nepoznal a nepoznám, pretože sa so mnou nerátalo. Nedostal ju ani predseda ZSF M. Naršík, ani predseda Poštového regulačného úradu SR. Ale, treba pochváliť poštu Považská Bystrica 1., ktorej pracovníčky odvedli perfektnú prácu. Svoje úlohy si splnili aj pracovníčky PX-Centra p. Mgr. Monika Ulická a výtvarníčka Lubica Karasová. Ak by sa malo pochváliť niečo iné, to by už musela byť pochvala iba povrchná. Inaugurácia bola výslednicou protichodností silných rečí s realitou. Ale, aspoň si filatelisti podebatovali.

Otto Gáľa

Burza v kaviarni Olympia

(2. pokračovanie)

Vekovo mladší permanentní návštevníci kaviarne Olympia sedávali za operadlami ďalšieho boxu. Bol to hlasne zhovorčivý JUDr. Zoltán Farkaš, niekdajší predseda Slovenskej zložky Ústredia československých filatelistov z roku 1959, menej zhovorčivý pán František Puškár, bytčiansky rodák, doc. RNDr. Ladislav Chodák, pán Lazanovský (alebo Lazovský {?}, krstné meno som si nezapamätal), ale zapamätovania hodný bol už pre jeho bezkonkurenčne najdlhšie vlasy rolujúce sa až na ramená. Veľmi solídni, vždy vážni bratia Edgar a Erik Vysloužilovci. Občas sa striedali aj páni Štefan Bartalský a Milan Veselský. Róbert Vlach, ktorý bol o niekoľko rokov mladší a ktorý mal najviac zhodných tém s riaditeľom Pofisu Adamom Adamovičom. Občas prišiel aj Ing. Ján Medvecký a bratislavský Skaličan JUDr. Svätopluk Šablatúra. Zo Skalice nemožno opomenúť Ing. Jozefa Bureša, ktorý už za Slovenského štátu pozýval Jozefa Sodomku raz mesačne na nedefnú burzu do Skalice, ale „až po kostole“ (ako to bolo slovne zaužívané).

Pravidelne burzu navštevovali moji blízki vrstovníci (päť rokov hore, dolu) JUDr. Jozef Olah, Ing. Otto Bartoň, Peter Solan, Ing. Jaroslav Tomandl, Ing. Peter Malík, JUDr. Jozef Sobihard, Jozef Čížek, Ing. Mirko Bachratý, Ing. František Martinka a ešte mladší RNDr. Michal Zika či bratia Ing. Jozef Tekel' a Ing. Andrej Teleľ, ktorí boli v kaviarni hneď v prvom voji po otvorení dvier. Naproti tomu len občas prišiel JUDr. Vladimír Priputen, pôsobiaci v Moskve ako kultúrny atašé, v čase návštevy rodiny v Bratislave. K mladším patrili Rudolf Méheš, páni Večerík, ešte aj Ing. Sedlák a celý rad ďalších menom známych i neznámych, ktorí nevynechali burzu v kaviarni Olympia. Nešlo im „o kšeft“ či „kupčenie“, ako to nazýval predstaviteľ ZSF, ktorý nevedno prečo najviac káral najmä Ing. Bartoňa. Týmto chlapcom išlo o doplnenie zbierok, o videné a počuté, o poučenie sa. To nebolo ťažké pochopiť a predsa existovali nepochopiteľné zákazy.

Ing. Otto Bartoň

Ing. M. Bachratý

JUDr. J. Sobihard

Ing. A. Tekel'

doc. J. Tekel'

Z Trnavy pravidelne za svojimi stolíkmi sedávali páni Jozef Šelestiak a starší pán Ladislav Školník, ktorý mal ako sám hovoril: "Vždy veškerý sortiment." To - veškerý si zrejme priviezol z Moravy, kde často chodil na burzy do Brna, Ostravy a do Olomouca. Zo Zvolena občas prišiel pán Juraj Šimkovič, tradične s kufrom plným celistvostí. Z Popradu Gejza Jetš, neskôr odtiaľ častejšie prichádzal RNDr. Daniel Polan. Pri šatni mal svoj stolík Eugen Výborný, kde občas s oneskorením prišiel jeho brat a pri ktorých sa zastavil po pozzeraní si ponúk na stolíkoch Ing. Otto Piszton.

Raz za štvrtrok prišli na burzu členovia Predsedníctva ZSF. Bolo to vtedy, keď sa v Bratislave konalo zasadanie tohto najvyššieho výkonného orgánu ZSF. Avšak, neboli to vrcholní funkcionári z Bratislavy, ale „z vidieka“, ako ich zvykol nazývať JUDr. Severín Zrubec. Zasadnutie Predsedníctva ZSF bolo v sobotu a na nedeľu mali „vidiečania“ zaplatený nocľah v niektorom z hotelov. Burzy sa zúčastňovali Jozef Korený z Trenčína, PaedDr. Jozef Oško z Liptovského Mikuláša, Dušan Evinic, Ing. Pavol Leukanič, PhDr. Vladimír Chmelár z Košíc, z Prievidze MUDr. Anton Chrenko, z Martina Eugen Farbaky, Jozef Příhoda a i. A nota bene (!) - na burzu sa išlo aj napriek už spomínanému zákazu od troch najvyšších predstaviteľov Zväzu slovenských filatelistov. Dôvod už tiež uvedený: „Tam sa stolkárci, kšeftuje a toho sa člen Predsedníctva ZSF nesmie zúčastniť !“. Je pravda, na burzu do kaviarne Olympia nechodili JUDr. Severín Zrubec, RNDr. Milan Antala či Viliam Kučera. Aj táto téma zákazu bola častým predmetom debát najmä u pravidelných návštevníkov burzy v boxoch. Spomínali ju aj bývalí vrcholní funkcionári ZSF po jeho založení, Tibor Jaško a Silvester Duda, ktorí Predsedníctvo ZSF po čase opustili. Dôvodili napríklad tým, že pri návštevách Prahy, kde ako zástupcovia Slovenska chodili od roku 1964 na schôdze, po ich skončení často navštevovali burzu na Vodičkovej ulici „U Nováků“. Boli proti zákazom návštevy burzy v kaviarni Olympia v Bratislave, pretože pražskí funkcionári Svazu českých filatelistů i Zväzu československých filatelistov, (českej a československej filatelie) na tamajších burzách boli každú nedeľu. Občas aj prezident svetovej filatelickej organizácie FIP Ing. Vladimír Dvořáček. Chodili na burzu do Ústredného domu železničiarů i na burzu do obchodného domu Kotva. Najvyšší slovenskí funkcionári ZSF verne plnili príkazy Predsedníctva Ústredného výboru ZČSF v Prahe, teda boli „pápežskejší ako pápež“. To starí páni v boxoch kaviarne považovali za malichernosť a istý stupeň servilnosti. Ved', byť v Bratislave raz za čas, mať voľnú nedeľu a neísť na burzu do kaviarne Olympia ... to predsa bolo nereálne, doslova nefilatelistické, proti zberateľskému fortieľu.

Prezeranie množstva známok v albumoch prízvukovalo istú hegemonnosť k sebe navzájom. Bol to režim poznávania i spoznávania sa, napĺňanie takmer aprobácie toho, kto čo konkrétne tvoril alebo len zbieral. V Olympii bol ten substrát, kde sa dalo niečo chýbajúce zohnať. Predsa do Viedne sa nedalo ísť a to, čo bolo „pod nosom“ sa zakázalo ?!

Otto Gáfa

Glosár redaktora o zbieraní známok (vážne i úsmevne)

Možno by ste neverili, ale ešte aj v súčasnosti po vyše 170. rokoch od vydania prvých známok na svete a v podstate od ich zbierania, nájde sa niekto, kto sa spýta: „Prečo vlastne známky zbieraš?“ Odpoviem: „Pre to isté, prečo iní zbierajú obrazy, porcelán, knihy, zbrane, mince atď., atď.“ Sú to stovky predmetov zberateľského záujmu. Dobré, namieta, ale to sú umelecké výtvy, ktoré majú svoju vnútornú i vonkajšiu hodnotu, pričom známka ... vec záľuby, potlačený papierik možno v miliónových nákladoch. Áno, vec záľuby. Ale aj vec štúdia, odbornosti čo si žiada hodne práce, poznania a hodne času. Poznatky sa nedajú preskočiť.

Ťažko sa vysvetľuje laikovi prečo človek zbiera, myslím však, že presvedčivejším argumentom, ktorý laik pochopí je, keď sa povie, že zbieranie je snaha zostaviť určitý celok – zbierku a o nej čo najviac vedieť. Nuž a kto chce aj vedieť čo najviac, to už nie je len potecha zo zbierania, záľuba, ale aj istá predsieň bádateľskej či takmer vedeckej práce. Tak sa „rodia“ znalci, ktorí na to dostanú doklad. Nie je ich veľa. Sú aj takí, ktorí sa navonok svojimi vedomosťami neprejavujú, sú doma pri svojich zbierkach. Občas sa prejavia na výstave pri pozeraní známok a ich komentovaní. Tam ukážu veľké odborné vedomosti zberateľa. To je ten zberateľský pud, vášeň – poznať, nielen mať, hoci, ruku na srdce, to – mať, dokonca mať to, čo iní nemajú, to je všeobecne dané každému zberateľovi. Takí získavajú na vážnosti. Dá sa povedať, že v každom zberateľstve má vyššiu cenu typická výnimka ako pravidlo.

Nedávno som vydal publikáciu Filatelistické aforizmy. Prečo? Vychádzal som aj z toho, že o filatelii sa podstatne lepšie píše v aforizmoch, ktoré často úsmevnejšie, niekde zaobalene, niekde „polopatisticky“ vyjadrujú skutočnosť, než definícia. Filatelia totiž nie je iba vážnosť, je aj kus zábavy, úsmevu či len pousmiatia, ak niekto si niečo pletie a myslí to vážne a iným neostáva, než úškrnok.

V súčasnosti filatelistu rozveselí, ak napríklad, niekto povie: „Ty máš v tých známkach Československa uložené peniaze“. Čo povedať? Áno, mám i nemám. Ako sa to vezme. Ibaže dnes tí, ktorí na to majú, ukladajú peniaze do známok s veľkým Z. Také známky dnes už nekupuje jednotlivec, ale spoločnosti, korporácie, ako známou žltú trojskillingovú švédsku známku. To je však príliš vysoká úvaha, ale pri našich známkach 2. ČSR, ČSSR, ČSFR, tá uložená hodnota – kapitál (?) - to by asi bolo prehnané. Teda, nie je známka ako známka a u nových známok ich krásu, stvárnenie, to dokáže rozlíšiť aj filatelistu ako laik. Prípadne, predsa len svojim spôsobom zainteresovaný laik. Preto, laika nehodno podceňovať. Nechcem niektoré známky komentovať, aj na to príde čas. Chcem iba dodať, že sú známky, ktoré oslovia alebo neoslovia. Záleží od umelcovej zručnosti. Ak obraz nezaujme, známka je iba výplatná hodnota.

Otto Gáfa